

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Імперії та їх органи влади: системи, методи, практики державного управління в Україні
XVIII – XX ст.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії та
міжнародних відносин
Ольга МАКЛЮК

« 20 » серпень 2024

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІМПЕРІЇ ТА ЇХ ОРГАНИ ВЛАДИ: СИСТЕМИ, МЕТОДИ, ПРАКТИКИ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ XVIII – XX СТ.

підготовки магістра
денної та заочної форм здобуття освіти
циклу вільного вибору студентів в межах спеціальності
освітньо-професійна програма Історія
спеціальності 032 Історія та археологія
галузі знань 03 Гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Савченко Ірина Володимирівна, к.і.н., доцентка кафедри давньої і нової історії України та методики навчання історії

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри давньої і нової історії
України та методики навчання історії

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри давньої і нової історії
України та методики навчання історії

Галина ТУРЧЕНКО

Погоджено
Гарант освітньо-професійної/
освітньо-наукової програми

Юлія ГОЛОВКО

2024 рік

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Імперії та їх органи влади: системи, методи, практики державного управління в Україні XVIII – XX ст.

Зв'язок з викладачем (викладачами):

E-mail: savchenkoiryna2017@gmail.com

Сезн ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16283>

Телефон: (061) 228 76 32

Інші засоби зв'язку: Facebook Messenger

Кафедра: давньої і нової історії України та методики навчання історії, 5 корп., ауд. 319

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Імперії та їх органи влади: системи, методи, практики державного управління в Україні XVIII – XX ст.» є формування у здобувачів знань з напрямів, механізмів та методик реалізації імперії своєї влади

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр		3-й
Кількість кредитів ECTS		
Кількість годин		
Лекційні заняття		4 год.
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття		2 год.
Самостійна робота		84 год.
Консультації	1. Понеділок 14.30 очно: м. Запоріжжя, проспект Соборний 74, V корпус ЗНУ, ауд. 319 2. Вівторок 16.05. дистанційно: Zoom. код: 824 3759 8487 пароль: 12345	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16358	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Імперії та їх органи влади: системи, методи, практики державного
управління в Україні XVIII – XX ст.

1	2	3
<p>Загальні компетентності ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>	<p>Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий.</p>	<p>Участь в дискусіях, виконання тестових завдань, оцінювання практичних робіт: розкриття проблемних питань у вигляді презентації</p>
<p>ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p>	<p>Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий.</p>	<p>Участь в дискусіях, виконання тестових завдань, оцінювання практичних робіт: розкриття проблемних питань у вигляді презентації</p>
<p>ЗК 6 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.</p>	<p>Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий.</p>	<p>Участь в дискусіях, виконання тестових завдань, оцінювання практичних робіт: розкриття проблемних питань у вигляді презентації</p>
<p>ЗК 7 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p>	<p>Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий.</p>	<p>Участь в дискусіях, виконання тестових завдань, оцінювання практичних робіт: розкриття проблемних питань у вигляді презентації</p>
<p>СК 8 Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища</p>	<p>Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий.</p>	

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Імперії та їх органи влади: системи, методи, практики державного
управління в Україні XVIII – XX ст.

Змістовий модуль 1. Імперії, їх загальні характеристики та види

Тема 1. Імперії, їх загальні риси

Імперії, поняття імперій. Види імперій: класичні (традиційні й нетрадиційні) і некласичні (квазіімперії). Системні ознаки класичних імперій. Проголошення державної влади сакральною. Провадження політики розширення територій. Централізоване управління й наявність особливого привілейованого прошарку – державних службовців. Наявність державної релігії, ідеології та мови.

Тема 2. Види імперій: характеристика, етапи розвитку.

Класичні традиційні імперії: Римська і Китайська. Класичні нетрадиційні – колоніальні імперії. Розпад колоніальних імперій після Першої та Другої світових війн.

Змістовий модуль 2. Механізми та практики реалізації влади імперій.

Тема 3. Австро-угорська імперія

Формування Австро-угорської імперії. Австро-угорська імперія і Україна. Політика імперської влади щодо українців. Економічна та соціальна політика щодо українських земель. Розвиток адміністративно-територіального устрою. Боротьба за автономію українських земель.

Тема 4. Російська імперія: механізми реалізації влади

Формування Російської імперії. Російська імперія і Україна. Політика самодержавства щодо українців Статус українських земель у складі Російської імперії: колоніальний/ провінційний.

Тема 5. Радянський Союз як квазіімперія

Формування Радянського Союзу: альтернативи розвитку. Складання державного апарату пригноблення. Розвиток тоталітаризму та закріплення імперських механізмів. Хрущовська «відлига»: оманливі поступки. Укріплення імперських механізмів за Л. Брежнєва. Розпад Радянського Союзу: чинники та наслідки.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Лекція 1	Тема 1. Імперії, їх загальні риси та практики реалізації влади		2	щотижня
Самостійна робота	Тема 1. Види імперій: характеристика, етапи розвитку		42	щотижня
Лекція 2	Тема 2. Російська імперія: механізми реалізації влади		2	щотижня
Самостійна робота	Тема 2. Австро-Угорська імперія: механізми реалізації влади		14	щотижня

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Імперії та їх органи влади: системи, методи, практики державного
управління в Україні XVIII – XX ст.

Семінарське заняття 1	Тема 1. Генерал-губернаторства як форма імперського управління		2	щотижня
Самостійна робота	Тема 2. Радянський Союз як квазіімперія		42	щотижня

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Поточний контроль				
Модульний контроль №1	тест	Тест розміщено в СЕЗН ЗНУ	25 балів, 1й тиждень навчання	
Семінарське заняття №1,	Доповідь з проблемного питання	Оцінка доповіді та дискусії по ній	5 балів - повне розкриття питання, продуктивний захист доповіді 4-3 бали - часткове розкриття питання, нерівномірна участь в дискусії 2-1 бали – фрагментарне розкриття питання, майже повна відсутність участі у дискусії	10
Модульний контроль №2	тест	Тест розміщено в СЕЗН ЗНУ	25 балів, 2й тиждень навчання	
Усього за поточний контроль	10			60
Підсумковий контроль				
Залік	Теоретичне завдання: тест в СЕЗН ЗНУ	Питання для підготовки розміщені в СЕЗН ЗНУ, секція «Поточний контроль»		30
	Практичне завдання	Підготовка презентації на одну з запропонованих тем: Вимоги до оформлення розміщені в СЕЗН ЗНУ, секція «Поточний контроль»		10
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

1. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К.: Портал, 2021. 432 с.
2. Запорожченко Р. О. Держава vs імперія: влада та її реалізація в контексті глобалізації // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Питання політології. 2017. Вип. 31. С. 33–40
3. Кульчицький С. Імперія Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2005 672 с.: іл.
4. Кульчицький С. Украина в царской и советской империях: сходство и отличия // Rosja i Europa Wschodnia: «imperiologia stosowana». Warszawa, 2006.
5. Мартинов А. Исторична компаративістика досліджень імперій і цивілізацій: теоретичні підходи й концепції. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2019. С.299-315
6. Падіння царської імперії та СРСР: російське питання і надмірне розширення імперії. *Збірник*. <http://litopys.org.ua/sporl/sh06.htm>
7. Шпорлюк Р. Імперія і нації. К., 2000
8. Україна і Росія в історичній ретроспективі: Нариси. Т. 1–3. К., 2004;
9. Lieven D. The Russian Empire and the Soviet Union as Imperial Polities // *Journ. of Contemporary History*. — 1995. — Vol. 30. — P.608.
10. *MuldooN J. Empire and Order: The Concept of Empire. 800–1800. New York, 1999*

7. Регуляції і політики курсу

Примітка. У цьому розділі науково-педагогічний визначає все, що є важливим для нього і здобувачів під час вивчення цієї навчальної дисципліни.

Наприклад:

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим. У який спосіб і у які терміни здійснюється відпрацювання пропущених

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Імперії та їх органи влади: системи, методи, практики державного
управління в Україні XVIII – XX ст.

занять?

Політика академічної доброчесності

Які заходи перевірки на плагіат будуть вжиті викладачем? Які санкції будуть застосовані до здобувачів, що вдалися до списування, плагіату чи інших проявів недоброчесної поведінки? Проінформувати та надати приклади, як необхідно оформлювати цитування, посилатися на авторів запозичених фото, ілюстрацій тощо.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Прописати процедуру врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід’ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds571a>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов’язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua
Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Імперії та їх органи влади: системи, методи, практики державного
управління в Україні XVIII – XX ст.

усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>

Керівник навчально-методичного відділу

Людмила НЕСТЕРЕНКО